

Ma-ka-wo Makhawōn и др. изведени со суфиксот *-awōn*. Но племенските називи и етничките од спомнатит тип немаат дигама, сп. *A-pu₂-ka-ne*, *Pa-ki-ja-ne*, *Re-ka-ta-ne* и др. па ја негираат тезата на Jacobson.

Независно од горните забелешки, книгата на Н. von Kamptz заслужува полно внимание. Самiot факт што Комисијата за *Lexikon des frühgriech. Eros* при Академијата на Гетинген нашла за умесно да го објави овој труд во, речиси, непроменета форма во која бил составен пред 25 години, зборува дека и по еден така долг период тој има своја научна вредност. И денес, по толку брзот напредок на ономастичките студии, може да се забележи дека интерпретациите на голем број грчки хомерски имиња, изложени во оваа книга, се сосема добро поставени и дека сега не би можело ништо суштествено во нив да се измени. Новооткриениот антропоморфски материјал од микенскиот грчки, како и од малоазиските и старобалканските јазици во последно време, сепак фрли нова светлина врз историските објаснувања на хомерските имиња предложени до средината на 20 век. Книгата на von Kamptz се појави како междик меѓу два стадиума на ономастичките студии, разделени со четвртковен интензивен развој. Во светлината на новооткриените факти поодделни имиња денес поинаку се објаснуваат, следователно и поинаку треба да се класираат. Најмногу промени би дошле во историската класификација со етничка и јазична припадност. Но сепак, лингвистичката анализа и класификација на грчките хомерски имиња почива на солидна основа и, со исклучок на некои корекции, како гореспомнатите, нема многу нешто да ѝ се забележи. Навистина, штета е што овој сериозен и вреден труд се објавува толку доцна по неговото составување.

П. Хр. Илиевски,

Философски факултет, Скопје.

4. април 1983.

FRANZ FERDINAND SCHWARZ, ALTERTUM UND GEGENWART. Kritische Reflexionen zum Bildungswerk antiker Kultur. Neue Erwachsenenbildung Bd. 9 Leykam—Verlag, Graz—Wien 1982. 63 str.

Izobraževanje odraslih, o čemer se pri nas zadnje čase veliko razpravlja in s čimer se ukvarja posebna znanost „andragogika“, ni samo naš jugoslovanski problem. Tudi v drugih evropskih deželah posvečajo temu vprašanju veliko pozornost, le da nanj ne gledajo skozi ozko prizmo neposrednega povečevanja delavčeve storilnosti, temveč vidijo v njem predvsem pot k vsestranski bogatitvi osebnosti. In ker pri tem ne gre samo za neposredno povečevanje storilnosti, ni naključje, da vključujejo marsikje v programe izobraževanja odraslih tudi študij latinščine oziroma antične kulture nasploh. Historična dimenzija je navsezadnje nepogrešljiva sestavina vsake celovite izobrazbe; „kajti nič vedeti o tem, kaj se je dogajalo pred tvojim rojstvom, se pravi, ostati vse življenje otrok“ (Cicero, Orator 120).

V okvir prizadevanj za takšno pojmovanje izobraževanja odraslih sodi tudi Schwarzova knjiga; v bistvu je nastala iz predavanja, ki ga je imel pisec na letni akademiji učiteljev za odrasle v Salzburgu leta 1978.

Avtor uvodoma pogumno postavlja pod vprašaj razne tabuje, ki so trdovratno zakoreninjene med številnimi klasičnimi filologi, razne vole in visoko doneče fraze o „večnih vrednotah antike“ ali konkretnije o tem, da je Julij Cezar *Europae primus aedificator* in podobno. Takšno samovšečno uspavanja na lovo: ikah je nadvse nevarno za prihodnost naše stroke. Sama antična patina nikakor še ni dokaz, da se pod njo skriva resnična duhovna vrednota. Odraslim ni mogoče vcepljati prepričanja, da je nekaj pomembna vrednota samo zato, ker se je obdržalo skozi stoletja.

V okviru izobraževanja odraslih je treba več pozornosti posvetiti odmevnosti antičnih tekstov, predvsem pa je treba kanon šolske lektire razširiti z uvajanjem patrističnih, srednjeveških in humanističnih avtorjev. Pisec daje ob dveh konkretnih primerih vzorec takšnega širjenja in poglobljanja latinske lektire. Prvi primer je tenkočutna interpretacija neke panegirične pesmi na Marka Tulija Cicerona, ki

jo je v 16. stoletju spesnil angleški neolatinski pesnik Walter Haddon (Gualterus Haddonus). Ob njej nam pisec odpira perspektive o vrednotenju Ciceronove osebnosti od Hieronima do Petrarke in Erazma. Te strani sodijo med najbogatejše v knjigi in jih lahko označimo kot nekakšen supplementum k znani knjigi T. Zielinskega „Cicero im Wandel der Jahrhunderte“. Drug primer je interpretacija nekega manj znanega verzificiranega opisa Laokoontovega motiva pri italijanskem humanistu Jakobu Sadoletu. Synkrisis med Vergilijevim in Sadoletovim opisom Laokoontovega motiva, ki ju pisec sooča tudi z znamenito plastiko „Laokoontova skupina“, pomeni hkrati tudi izviren prispevek k proslavljanju „Vergilijevega leta“.

Schwarzova knjiga je — v primerjavi s skromnim zunanjim obsegom — vsebinsko presenetljivo bogata in aktualna. Zanimivo pa je, da se pisec, ki sicer vsekozi zavrača razne zastarele filološke poglede na stroko, hkrati vehementno zavzema za aktivno uporabo latinščine pri pouku latinščine, kajti *Latinitas revivificanda* mu je osnovni pogoj vsake resne jezikovne kulture.

Predvsem pa se avtor zavzema za odprtost in dostopnost antičnih vrednot čim širšim slojem. „Antika ni kabinet z raritetami, ki bi ga kot kustosi varovali redki izbranci in do katerega naj bi bili širši sloji občinstva ravnodušni. Antika nudi dejstva, ki jih je treba osvetliti v ramerju do sodobnosti in jim dati čim večjo publiciteto. Antični svet predstavlja ogromen arzenal informacij; izkopavanje teh informacij je neizčrpno, zato morajo biti vedno na voljo“. S temi mislimi pisec zaključuje svoja razglabljanja.

Sprejeto 25 marca 1983.

*Kajetan Gantar,
Filozofska fakulteta, Ljubljana.*

BORKA DRAGOJEVIĆ-JOSIFOVSKA, *Inscriptions de la Mésie Supérieure*, vol. VI. Skupi et la région de Kumanovo, Beograd, 1982 god. Centre d'étude épigraphique et numismatique de la Faculté de Philosophie de l'Université de Beograd, 197. str., Karta, grafički prikaz na Горна Мезија, index 4°.

Belgradskiот Центар за античка епиграфика и нумизматика се јавува со третиот (по редот на излегување, а шести спрема територијалната поделба на римската провинција Горна Мезија) том, од својата едисија *Найјужни ог Горна Мезија*, во редакција на Ф. Папазоглу, — дописен член на САНУ.

Авторот на овој том, проф. Борка Драгојевиќ-Јосифовска, позната е како издавач на најголемиот број натписи од Scupi откриени во повоеениот период, објавувани главно на страниците на ова списание. Таа самата објавила 46 нови натписи, додека сите други автори заедно објавиле само 25. Со издавањето на Зборник на сите досега познати, не само сочувани туку и изгубени натписи од Scupi, авторот ја заокружува својата долгогодишна плодна работа, пружајќи ѝ на пошироката научна јавност една корисна епиграфска збирка, чијашто потреба се чувствуваше уште поодамна. Иако најголемиот број на натписи ѝ се познати на научната јавност, тие се објавувани по разни списанија од коишто поголемиот број одамна е исцрпен и тешк достапен, а неретко и на начин којшто е застарен од епиграфска гледна точка. Зборникот содржи вкупно 248 натписи од коишто 206 се од Scupi и неговата поширока градска територија, а 42 од Кумановската област. Од вкупниот број на натписи само 10 се на грчки јазик, а сите останати на латински. Натписите се илустрирани со добри фотографии секогаш кога тоа било можно, а книгата со детална и прегледна карта во којашто се означени не само видот на локалитетот, туку и типот на спомениците.

По предговорот на редакторот, авторот дава библиографски кратенки и преглед на првите истражувачи на Scupi и Скупските натписи. Најголема заслуга за почетоците на истражувањата има А. Evans, којшто своевременно објавил 49 натписи. Третиот том на СИЛ донесува 63, а најголем број на натписи од оваа област содржат Спомениците на Н. Вулиќ — вкупно 111, од коишто само 74 се нови. Бројот на натписите во повоеениот период, речиси, двојно е зголемен. Покрај 46-те натписи објавени од авторот на Зборникот и 25-те од други